

Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології і педагогіки
Психолого-природничий факультет
Кафедра вікової та педагогічної психології

Назва дисципліни	Конфліктологія
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	4 кредити / 120 год
Вид підсумкового контролю	залік
Викладачі	д.психол. н., проф. Корчакова Н.В.
Профайл викладача	http://www.rshu.edu.ua/kafedry-ppf/kafedra-vtpp/sklad-kafedri/121-personalii/565-korchakova-nataliia-viktorivna
E-mail:	nataliia.korchakova@rshu.edu.ua
Посилання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі	https://drive.google.com/drive/u/2/folders/1sU2D-0wu2vbk74IXbnKVTFH3hQrUegLn
Консультації	Очні консультації: Пн.12-14 Он лайн - консультації: за домовленістю

Анотація

У змісті запропонованої програми розглянуто основні теоретичні проблеми та концепції соціальної психології, а також прикладні аспекти науки. Розкрито підходи до розуміння предмету, завдань та функцій соціальної психології. Висвітлено основні соціально-психологічні феномени, їх детермінанти, механізми, динаміку. Основна увага зосереджена на розкритті соціально-психологічних проблем особистості, міжособистісного спілкування, функціонування соціальних груп та міжгрупових відносин

Мета та завдання дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Конфліктологія» полягає в ознайомленні здобувачів з основними проблемами науки, особливостями її категоріального апарату, з соціально-психологічними особливостями феномену конфлікту, внутрішньогрупової та міжгрупової взаємодії; із закономірностями психосоціального розвитку та соціалізації індивіда, з основними детермінантами та механізмами соціальної поведінки особистості.

Завдання викладання дисципліни «Конфліктологія» полягає у формуванні здатності здобувачів вищої освіти розуміти загальний контекст соціальної ситуації та обирати конструктивні способи налагодження міжособистісної взаємодії.

Курс спрямований на формування наступних **загальних та фахових компетентностей** передбачених освітньою програмою:

- ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально і свідомо.
- СК5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК6. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх у процесі управління людьми.
- СК8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом

3.Очікувані результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен :

ПРН07. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп і в міжнародному контексті.

ПРН 10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати в команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач.

ПРН14. Використання знань з психології при розв'язуванні управлінських завдань в освітній сфері.

Передумови вивчення дисципліни для формування програмних результатів навчання та компетентностей

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «**Конфліктологія**» значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував матеріал таких дисциплін як: **соціальна психологія, психологія особистості.**

Перелік тем

Змістовий модуль 1 Загальна теорія конфлікту

<i>Тема 1.</i> Предмет та завдання конфліктології. Методи вивчення конфліктів.
<i>Тема 2</i> Сутність та структура конфлікту. Класифікація конфліктів

<i>Тема 3</i> Психологічні особливості інтрапсихічного та міжособистісного конфлікту
<i>Тема 4</i> Виникнення та динаміка конфлікту
<i>Тема 5</i> Сімейні конфлікти
<i>Тема 6</i> Конфліктна взаємодія.

Змістовий модуль 2. Шляхи конструктивного вирішення та поперелження конфлікту

<i>Тема 1.</i> Розв'язання конфлікту.
<i>Тема 2.</i> Медіація як форма керування конфліктом
<i>Тема 3.</i> Особливості конфліктів у сфері управління
<i>Тема 4.</i> Посередництво психолога у розв'язанні конфліктів.
<i>Тема 5</i> Профілактика міжособистісних конфліктів
<i>Тема 6.</i> Ефективна поведінка у конфліктах та їх конструктивне розв'язання

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з викладачами і методистами кафедри з приводу проведення навчальних занять і консультацій. У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікацій з кафедрою, викладачами з метою виконання завдань самостійної роботи. Під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять допускається використання студентами смартфонів з метою пошуку необхідної інформації, перегляду презентацій та ін. Проте, під час виконання тестових завдань, модульного та підсумкового контролю в межах аудиторії використання персональних гаджетів не допускається, за виключенням ситуацій, пов'язаних з переходом до дистанційних форм навчання у зв'язку з карантинними заходами.

Політика дисципліни

При організації освітнього процесу в Інституті педагогіки і психології Рівненського державного гуманітарного університету здобувачі вищої освіти, викладачі, методисти та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу у РДГУ, Положення про академічну доброчесність, Положення про оцінювання знань і умінь студентів, Положення про практики студентів, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти, Положення про державну атестацію студентів.

Методи навчання

Аудиторна робота передбачає такі форми навчальної роботи: лекції, семінарські, лабораторні заняття. Самостійна робота передбачає вивчення окремих розділів програми, з наступним усним звітом, складанням структурно-логічних схем, анотуванням, рецензуванням, виконання аналітичних оглядів, складанням конспектів і тезисів, підбором корекційних програм за темою. Викладання дисципліни поєднує традиційні методи і прийоми дидактики вищої школи, а також інноваційні технології.

МН1 –словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);

МН2 –практичний метод (лабораторні та практичні заняття);

МН3 –наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 –відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 –самостійна робота (розв'язання програмних завдань);

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота студентів.

Методи оцінювання результатів навчання

МО2 – усне або письмове опитування

МО4 – тестування;

МО6 – реферати, есе;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО8 – студентські презентації та виступи на наукових заходах;

МО10 – залік.

Політика доброчесності

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну або індивідуальну роботу (реферат, есе, презентацію тощо), повинен дотримуватись політики доброчесності, вказуючи наукові джерела у разі їх цитування чи наведення думок, відображених у них. У разі виявлення наявності текстових запозичень в індивідуальній роботі здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати зазначене індивідуальне завдання.

12. Критерії оцінювання результатів навчання. Визначити за допомогою якісних критеріїв мінімальний пороговий рівень оцінки і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку. Зазначити використовувану числову (рейтингову) шкалу

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти
Загальні положення**

Контроль за процесом засвоєння студентами курсу та якістю знань здійснюватиметься у ході **поточного та підсумкового** контролю.

Поточний контроль передбачає:

➤ перевірку знань студентів у ході семінарських занять; (Основними формами поточного контролю є усні відповіді, виконання контрольних та творчих робіт, захист рефератів, співбесіди за окремими темами, розробка методик вивчення основних сфер психіки, виконання навчально-дослідних завдань, перевірка письмових завдань самопідготовки, проведення атестації);

➤ проходження підсумкових звітів за змістовими модулями.

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100 бальною шкалою. Шкали оцінювання розроблені на основі університетського та кафедрального положення про систему оцінювання знань студентів.

У процесі поточного контролю студенти можуть набирати до **100 балів**.

Робота студентів на семінарських та лабораторних заняттях оцінюється за **трьохбальною шкалою**. Один бал - "задовільно", два бали - "добре", три бали – "відмінно".

Модуль завершується проведенням **підсумкового модульного контролю**. Він може проводитися у формі усного опитування, контрольної роботи чи проходження тесту он-лайн...

Виконання індивідуального проекту та завдань самостійної роботи з вивчення курсу оцінюються за 5 бальною шкалою.

Шкали оцінювання включають **змістову** і **структурну** частину. У змістовій частині подаються всі види навчальної праці студентів та показники їх бального оцінювання (див. табл.1). У структурній частині відображена послідовність набирання студентом балів у процесі вивчення дисципліни

Табл.1

Змістова шкала оцінювання знань студентів

№ п/п	Види навчальної праці студента	Кількість балів	Примітка
-------	--------------------------------	-----------------	----------

1	Робота на семінарських та лабораторних заняттях		
	Виконання письмових домашніх робіт з теми семінару	0 - 2	За несвоєчасне виконання завдань домашньої самопідготовки знімається 1 бал за кожне заняття. За систематичність і високу якість виконання до балів кожного модуля додаються преміювальні бали (від 1 до 9)
	Усна відповідь на занятті	0 - 3	
	Доповнення, участь у дискусії	1	
	Творчі роботи	3	
	Виступ з реферативним повідомленням	3	
2	Виконання завдань підсумкового контролю за модулями		
	Виконання контрольної роботи	0-10	
3	Виконання довгострокового індивідуального завдання		
	Своєчасно виконане завдання	1-5	
4	Самостійна робота		
	Своєчасно виконані завдання	1-5	
5	Додаткові шляхи набирання балів (за умови об'єктивних причин їх недобору)		
	Виконання додаткових контрольних робіт, усні звіти, колоквіуми	3-5	
	Написання рефератів	3-5	
	Конспектування першоджерел, складання конспектів, тезисів	3-5	
	Складання структурно-логічних схем за певною темою	3-5	
	Виконання аналітичних оглядів наукової інформації за певною проблемою, рецензування	5-10	
	Складання бібліографічних покажчиків	5-10	

Оцінювання знань студентів у процесі підсумкового контролю

- **«зараховано» (13-25 балів)** отримують студенти, які дають правильні, повні, змістовні відповіді на поставлені запитання, демонструють знання теорії та вміння практичного використання положень науки, наводять приклади, які ілюструють глибоке розуміння проблеми; У випадку виконання підсумкового тесту он-лайн, «зараховано» отримують здобувачі, які подолали 50%-й поріг правильних відповідей.

- «незараховано» (0-12 балів) отримує студент, який дає неправильні чи фрагментарні відповіді, не в змозі викласти матеріал змістовно, проілюструвати його прикладами. У випадку виконання підсумкового тесту он-лайн, «незараховано» отримують здобувачі, які не подолали 50%-й поріг правильних відповідей.

Оцінювання знань у процесі поточного контролю (у балах)												Індивід завд	Модульний контроль	Підсумковий контроль	Загальна кількість балів
ЗМ-1						ЗМ-2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T4	T5	T6				
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	25	60-100
0- 30						0-30						0-5	0-10	0-25	60-100

Методичне забезпечення

Методичне забезпечення включає: робочу програму курсу, методичний комплекс дисципліни, тематику лекційних та семінарських занять, контрольні завдання для комплексної перевірки знань з курсу, програми тестового контролю знань, конспекти лекцій, плани семінарських занять, таблиці, презентації лекцій, пакет візуального супроводження дисципліни, методичні вказівки до курсових робіт, список літератури, програму підсумкових звітів.

Питання для підготовки до підсумкового контролю.

1. Конфліктологія як наука, її предмет, методи дослідження і задачі.
2. Історія розвитку конфліктології.
3. Поняття конфлікту у біхевіоризмі.
4. Робота з конфліктами у психоаналітичних теоріях (З.Фрейд, Е.Еріксон, А.Адлер).
5. Стадії психосоціального розвитку Е.Еріксона й особливості конфліктів на різних життєвих етапах.
6. Поняття конфлікту у когнітивній психології.
7. Методи дослідження конфлікту.
8. Поняття конфлікту. Необхідні і достатні умови конфлікту. Поняття нульової суми конфліктної взаємодії.
9. Класифікація конфліктів.
10. Структура конфлікту.
11. Конструктивні та деструктивні функції конфлікту.
12. Динаміка конфлікту. Основні стадії та етапи конфлікту.
13. Загальна характеристика ескалації конфлікту.
14. Основні типи конфліктогенів, їх вплив на динаміку конфлікту.
15. Поняття внутріособистісного конфлікту.
16. Класифікація інтрапсихічних конфліктів.
17. Форми прояву інтрапсихічних конфліктів
18. Способи розв'язання інтрапсихічного конфлікту.
19. Рольовий конфлікт і форми його прояву.
20. Поняття фрустрації і її роль у інтрапсихічному конфлікті.
21. Суїцид як деструктивний спосіб виходу із внутрішньоособистісного конфлікту.
22. Міжособистісні конфлікти і їх специфіка.
23. Сфери прояву міжособистісних конфліктів.

24. Причини та фактори виникнення міжособистісних конфліктів.
25. Основні регулятори конфліктної взаємодії: мотиваційні, соціально-перцептивні, нормативні.
26. Специфіка поведінки особистості в конфлікті.
27. Поняття стилю конфліктної поведінки.
28. Стратегії та тактики взаємодії в конфлікті: уникання конфлікту, “боротьба”, діалог.
29. Співробітництво та компроміс як стратегії поведінки у конфлікті
30. Маніпулятивні технології і способи захисту від них.
31. Стили лідерства та їх вплив на перебіг конфлікту.
32. Типологія людей схильних до ініціювання конфліктів та способи взаємодії з ними в конфлікті.
33. Класифікація сімейних конфліктів.
34. Попередження та вирішення сімейних конфліктів.
35. Психологічні особливості сімейних конфліктів.
36. Поняття про групові конфлікти. Їх класифікація.
37. Основні поняття керування конфліктом.
38. Концепції керування конфлікту.
39. Стадії керування конфліктом.
40. Прогнозування конфлікту як етап виявлення його можливих причин і потенційного розвитку.
41. Попередження конфлікту.
42. Зміст основних етапів керування конфліктами при регулюванні конфліктів типу “особистість – група”.
43. Переговорний процес як форма регулювання конфлікту.
44. Прийоми конструктивної взаємодії.
45. Втручання в конфлікт з боку третьої сторони. Поняття медіації.
46. Принципи психологічного посередництва.
47. Функції медіатора.
48. Принципи медіації.
49. Ефективність та межі медіаторства.
50. Шкільне посередництво.
51. Об’єктивні умови, що сприяють профілактиці деструктивних конфліктів.
52. Посередництво психолога у вирішенні конфлікту.
53. Психологічне консультування, групова психотерапевтична робота, як шляхи попередження та розв’язання конфлікту.
54. Формування навичок конструктивної поведінки в конфліктах у дитячому віці.

Рекомендована література

Базова

1. Анцупов А.Я. Введение в конфликтологию. Київ: МАУП, 1996. 104 с.
2. Гришина Н.В. Психология конфликта. СПб.: Питер, 2000. 464 с.
3. Ишмуратов А.Т. Конфликт і згода: основи когнітивної теорії конфліктів: навч посіб. Київ: Наук.думка, 1996. 189 с.
4. Козырев Г.И. Введение в конфликтологию: Учеб. пособ. Москва.: Владос, 2001. 176 с.
5. Нагаїв В.М. Конфліктологія: Курс лекцій (модульн. варіант): посіб. Київ: Центр навч. літер., 2004. 198 с.
6. Пірен М.І. Конфліктологія: підручник. Київ.: МАУП, 2003. 250 с.
7. Скотт Д.Г. Конфликты, пути их преодоления. Киев.: Внешторгиздат, 1991. 191 с.
8. Хасан Б.И. Конструктивная психология конфликта. СПб.: Питер, 2003.

Допоміжна

1. Аронсон Э., Уилсон Т., Эйкерт Р. Социальная психология: Психологические законы поведения человека в социуме. СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. 560 с.
2. Битянова М.Р. Социальная психология. М.: ЭКСМО-Пресс, 2001. 575 с.
3. Доценко Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы, защита. М.: ЧеРо, Изд-во МГУ, 2000. 344 с.
4. Зимбардо Ф, Ляйппе М. Социальное влияние. СПб.: Питер, 2000. 448с.
5. Карнеги Д. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей. М.: Его-Пресс, 2004. 599 с.
6. Квинн В. Прикладная психология. СПб.: Питер, 2000. 560 с.
7. Крижанская Ю.С., Третьяков В.П. Грамматика общения. М.: Смысл, 1999. 279 с.
8. Майерс Д. Социальная психология. СПб.: Питер, 2005. 784 с.
9. Психологія суїциду / Під ред. В.П.Москальця. К.: Академвидав, 2004. 248 с.
10. Сулимова Г.С. Социальная работа и разрешение конфликтов. М.: Ин. практ. психол., 1996. 175 с.
11. Васильев И.Н. Тренинг преодоления конфликтов. СПб.: Речь, 2003. 174 с.
12. Валкер Д. Тренинг разрешения конфликтов (для начальной школы). СПб.: Речь, 2001. 128 с.
13. Емельянов С.М. Практикум по конфликтологии. СПб.: Питер, 2004. 400 с.
14. Крысько В.Г. Социальная психология: Схемы и комментарии. М.: Владос-Прес, 2001. 208 с.
15. Психология конфликта: Хрестоматия / Сост. и общ. ред. Н.В.Гришиной. СПб.: Питер, 2001. 448 с.
16. Рояк А.А. Психологический конфликт и особенности индивидуального развития личности ребенка. М.: Педагогика, 1988. 120 с.
17. Чернышев А.С. Практикум по решению конфликтных педагогических ситуаций. М.: Пед. общество России, 1999. 186 с.

Інформаційні ресурси

Інформаційні ресурси включають бібліотечні фонди, Інтернет-ресурси, електронні книги.

До *інформаційних масивів з психології* належать:

MEDLINE з доступом через <http://www.nlm.nih.gov/databases/freemedl.html> або <http://www.healthgate.com>;
<http://www.yahoo.com/Science/Psychology>;
<http://maple.lemoyne.edu/~hevern/psychref.html>;
<http://www.grohol.com/web.htm>;
<http://www.mindspring.com/wmmoore/psych.htm>;
<http://sosig.esrc.bris.ac.uk>.
<http://vygotsky.motiv.msu.su>;
<http://www.apa.org/>.
<http://www4.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed/>
<http://www.free.net>; RELARN-IP
<http://www.ripn.net>;
<http://www.rannet.ru>
<http://www.psychology.ltsn.ac.uk>
<http://www.lemoyne.edu/OTRP/internet.html>
<http://conflictology.ru/index.php/conflict> 2. <http://psystudy.ru/> 3. <http://www.isras.ru/socis.html> 4.
<http://www.politstudies.ru/> 5. <http://www.colorado.edu/conflict/> 6. <http://www.sipri.org/> 7.
<http://www.pcr.uu.se> 8. <http://www.iwpr.net> 9. <http://www.clingendael.nl> 10.
<http://www.crisisgroup.org>

Сайти наукових бібліотек

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім.В.І.Вернадського
2. <http://www.bl.uk> – Британська бібліотека (Лондон)

3. <https://www.fu-berlin.de/en/sites/ub/index.html> (Берлінський університет)
4. <https://library.harvard.edu/> (Гарвардський університет)
5. <http://www.lib.cam.ac.uk/> (Кембриджський університет)
6. <https://libraries.mit.edu/>(Массачусетський технологічний університет)
7. <http://www.unimi.it/> (бібліотека Міланського університету)
8. <http://www.ox.ac.uk/> (бібліотека Оксфордського університету)